

Öz Güven Düzeyi ile Akran Zorbalığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Investigation of the Relationship Between Self-Confidence Level and Peer Bullying

Ali YILDIRIM¹, Turgay YILMAZ¹, Muhammet Hüseyin GÜLÜŞ¹

¹ Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kilis, Türkiye.

AÇIK ERIŞİM

Editör:

Deniz BEDİR
Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor
Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye.

Hakemler:

Canan TURGUT
Nişantaşı Üniversitesi, Beden Eğitimi ve
Spor Yüksekokulu, İstanbul, Türkiye.

Buse SULU

İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Beden
Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, İstanbul,
Türkiye.

Selim ASAN

Erzurum Teknik Üniversitesi, Spor
Bilimleri Fakültesi, Erzurum, Türkiye.

İletişim:

Ali Yıldırım
aaliyy@hotmail.com

Tarihler:

Geliş: 20.09.2024
Kabul: 25.06.2025
Yayınlanma: 30.06.2025

Künye:

Yıldırım, A., Yılmaz, T., & Gülüş, M. H.
(2025). Öz güven düzeyi ile akran
zorbalığı arasındaki ilişkinin incelenmesi.
IntJourExerPsyc, 7(1), 01-08.
<https://doi.org/10.51538/intjourexerpsyc.1517482>

ÖZ: Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin öz güven düzeyleri ile akran zorbalığına maruz kalma durumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, betimsel tarama modeli kullanılarak nicel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın örneklemini Kilis ilinde devlet ve özel ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 119 öğrenci oluşturmıştır. Veriler, Kişisel Bilgi Formu, Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği ve Öz-Güven Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde Bağımsız Örneklem T-Testi, Tek Yönlü ANOVA, Bonferroni Testi ve Pearson Korelasyon analizinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, öz güven düzeyi ile akran zorbalığı arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<.01$). Cinsiyet ve anne-baba evlilik durumu açısından öz güven ve zorbalık puanlarında anlamlı farklılık bulunmazken; spor yapma, okul türü ve sınıf düzeyine göre öz güven düzeylerinde anlamlı farklar tespit edilmiştir. Spor yapan ve özel okulda öğrenim gören öğrencilerin öz güven düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, 7. sınıf öğrencileri diğer sınıflara kıyasla daha yüksek öz güven düzeyine ve daha düşük akran zorbalığına maruz kalma düzeyine sahiptir. Sonuç olarak, öğrencilerin öz güven gelişiminin desteklenmesi, akran zorbalığını azaltmada önemli bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Okullarda öz güveni geliştirmeye yönelik sosyal ve sportif etkinliklerin yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: akran zorbalığı, öz güven, öğrenci.

ABSTRACT: This study aims to examine the relationship between self-confidence levels and exposure to peer bullying among secondary school students. The research was conducted using a quantitative method based on the descriptive survey model. The sample consisted of 119 students attending public and private secondary schools in Kilis, Türkiye. Data were collected through a Personal Information Form, the Peer Bullying Scale, and the Self-Confidence Scale. For data analysis, Independent Samples t-Test, One-Way ANOVA, Bonferroni Test, and Pearson Correlation analysis were utilized. The findings revealed a statistically significant negative correlation between self-confidence levels and peer bullying ($p<.01$). While no significant differences were found in self-confidence or bullying scores in terms of gender and parental marital status, significant differences were observed based on students' engagement in sports, school type, and grade level. Students who participated in sports and attended private schools had higher self-confidence scores. Furthermore, 7th-grade students had higher self-confidence levels and lower levels of exposure to peer bullying compared to other grades. In conclusion, supporting students' self-confidence development is considered a critical factor in reducing peer bullying. It is recommended that schools promote social and sports activities aimed at enhancing self-confidence.

Keywords: peer bullying, self-confidence, student.

1. GİRİŞ

Teknolojinin geliştiği bu dönemde insan gücüne olan isteğin azalması, insan gereksinimi az seviyelere düşmesi sonucu insan tabiatını engelleyen durumlar çıkmaya başlamıştır. Bu sebepler ise farklı sorunlar ortaya koymuştur. Bunlar stres durumları, sosyal, fiziksel ve beraberinde getiren hastalıklar ortaya çıkmasına ve ilerlemesine sebep olmuştur (Aydoğan ve ark., 2015). Spor insan var oluşundan bu zamana kadar hayatının her an içinde olduğu, farklı hayat mantığı olsa da hep yer almış bir durumdur. Spor en eski dönemde hayatta kalma becerileri ve yaşam sebepleri olan avlanma, ilerleyen dönemler de savaşa hazır hale getirme ve ilerleyen dönemlerin yaşam kalitesini artırma için zihinde tutma ve günümüz dönemlerinde ise hobi, eğlence, eğitim vb. etkenlere sebep olmuştur (Tanrıverdi, 2012).

Toplumun ahlaki normları, kültürel etmenleri kişiler arasında benimsenmesine, kişinin yaşadığı toplumda yapması gereken sorumluluklar ve işlevler kendisini bu toplumun içinde var eden bir hal almasını sağlar. Bu duruma küçüklerin yaşitlarına ve büyüklerine nasıl davranmasını öğretir. Spor ise bu unutulmuş durumların hayatına katkı sağlamasını toplum bilincini algılamasını ve yaşadığı toprakların en güzel ahlak durumunu benimsemesini sağlayan en önemli araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Akandere ve ark., 2009). Spor, birçok ortak normun yanı sıra, insanları yaşamlarında fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik olarak destekleyen, bireyleri ortak bir özellikte birleştiren önemli bir olgudur (Yılmaz, 2023).

Akran zorbalığı günümüz de okullar da yoğun bir şekilde ilerlemeye başlamıştır. Akran zorbalığına maruz kalma sonucu çocukların öz güven durumlarının azalması, davranış bozuklukları ve psikolojik olarak değişimler meydana getirdiği fark edilmiştir. Çocukların birbirleri üzerinde hâkimiyet kurma, gözdağı verme ve istediklerini yaptırma gibi davranışlarının, akran zorbalığının temelinde yattığı belirtilmiştir (Kazancı ve ark., 2018). Akran zorbalığını daha iyi analiz edebilmek için bu olguyu belirli başlıklar altında sınıflandırmak önemlidir. Bu sınıflandırma, zorbalığın farklı biçimlerinin daha net bir şekilde tanımlanmasına yardımcı olur. Akran zorbalığı genel olarak üç ana başlık altında incelenebilir: fiziksel zorbalık, sözel zorbalık ve psikolojik zorbalık. Bunları 3 tip durumda alırsak eğer; fiziksel zorbalık, sözel zorbalık ve psikoloji zorbalıklar diyebiliriz. Fiziksel zorbalıklar; Bireyin bedenine ya da eşyalarına yönelik doğrudan saldırılar bu gruba girer. Örneğin; tekme atma, itme, tokat atma, kişisel eşyaya zarar verme gibi davranışlar fiziksel zorbalık kapsamında

değerlendirilir. Sözel zorbalıklar; Kişiyi sözlü olarak hedef alan, küçük düşürücü ve zarar verici ifadeleri içerir. Lakap takma, alay etme, arkasından konuşma, hakaret etme ve onur kırıcı sözler söyleme bu tür zorbalığın örnekleridir. Psikolojik zorbalık; Bireyin duygusal bütünlüğünü hedef alan ve uzun vadede derin etkiler bırakabilen davranışlardır. Arkadaş grubundan dışlama, iletişimi bilinçli olarak kesme, kişiye kaldıramayacağı sorumluluklar yükleme gibi durumlar psikolojik zorbalık kapsamında yer alır (Çankaya, 2011).

Yeni dönemde birçok ailenin çocuklarının gelişmesi, serbest zamanı iyi değerlendirmesi ve sosyal alanda ilerlemeler kat etmesi için sportif faaliyetlere yönlendirmeye başladılar. Bu yönlendirmeler çocuklarındaki öz güven durumunu ve arkadaşları arasındaki iletişim becerilerini geliştirmek ve iyi hale getire bilmek için de sportif faaliyetlere yönlendirmelere başladılar (Asma ve ark., 2019). Akran zorbalığı ve atılganlık grubundan yer alanlara göre farklı karakteristik özellikler göstererek kendi güçlerini meydana getirmeye çalışmaktadır. Kadın ve erkekler göre durumlar değişmekte olup geleneksel olarak da birbirine eklemeler yapmaktadır. Bu eklemeler fiziksel açıdan farklılıklar gösterip, psikolojik olarak düşünce anlamında farklılıklar gösterip, akademik yönden başarılı olmaya çalışmak şiddet durumun arttırmaya başlamaktadır. Zorbalık derecesi arttıkça kişilerin birbirini anlama seviyeleri azalmaktadır. İnsanların bir müddet sonra kendilerine güven sorunları olduktan sonra çevreye olan sorunların da artmaya başladığı görülmekte. İlerleyen yaşlarda ise yetiştirdikleri çocukları, kardeşleri, meslek olarak eğitim alanındaki durumlarda veya normal iş hayatlarındaki güven, sevgi, saygı vb. durumların yok olması sebebi ile büyük sorunların büyümesine sebep olmaktadır. Küçük yaşta halledilmesi ilerleyen hayatlarındaki yaşamlarına etki eden bir durumu olacaktır (Sıyes ve ark., 2011). Zorbalığın saldırganlıktan ayıran 3 temel özellikler vardır. Bunlar güç dengesizliği, amaçlılık ve süreklilik olarak ayıra biliriz. Güç dengesi; çocuk yaştaki bireylerin kendi güç kontrollerinin zor olmasından dolayı arkadaşlarına karşı uyguladığı bilinçsiz uygulamalar yüzünden zarar boyları farklı olabilmektedir. Tabi buna hormonal durumlar da katıldığı zaman kişilerdeki ergenlik dönemi sayesinde güç kontrolleri zorlanmaya başlamaktadır. Süreklilik başlaması yapılan davranışların sürekliliğini arttırmaya başlamıştır. Amaçlılık; kişi bunu neden yaptığını biliyor gibi görür ama aslında neden yaptığını tam olarak bilmediğinden yanlış bir amaca hizmet ederek bu duruma devam etmektedir. Bu üç temel bileşenler. Zorbalığı ve saldırganlığı ayırdığı kadar farklı özellikler de sağlamaya

başlamaktadır. Akran zorbalığı önemli ölçüde kişinin bunu neden yaptığını net olarak bilmediğini, kendini güçlü göstermeye çalıştığı ve bu sebepten sürekli olarak oluşmasına sebep olmaktadır (Nuray, 2012).

Öz güven, bireyin kendine dair olumlu bir bakış açısı geliştirmesiyle ortaya çıkan bir durumdur. Akagündüz'e (2006) göre, kişi kendisine yönelik iyi ve olumlu duygular geliştirdiğinde, bu durum onun kendini iyi hissetmesine yol açar. Bu olumlu içsel durum, bireyin yalnızca kendisiyle değil, aynı zamanda çevresindeki insanlarla da uyumlu ve barışçıl ilişkiler kurmasına katkı sağlar. Öz güven kavramı geçmişten günümüze gerek psikolojide gerekse sosyal bilimlerin diğer alanlarında üzerinde en çok çalışılan, en çok araştırma yapılan kavramlardan biri olmuştur. Yapılan araştırmalar ve ortaya atılan hipotezler öz güven olgusunun kişinin ruh sağlığı, başarı ve mutluluğundaki önemini ön plana çıkarmıştır (Soner, 2000). Humphreys'e göre, öz güvenin bu iki boyutunda yaşanan eksiklikler, çocukların davranışlarına doğrudan yansır. Sağlıklı bir öz güven gelişimi için hem sevilirlik hem de yeterlilik duygusunun çocukta desteklenmesi gerekir. Bu nedenle hem ebeveynlerin hem de eğitimcilerin bu göstergelere dikkat etmesi, çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi açısından büyük önem taşır (Humphreys, 1999).

2. METOT

Bu araştırma, ortaöğretime devam etmekte olan öğrencilerin öz güven düzeyleri ile akran zorbalığı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır;

1. Öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalma durumlarının öz güven düzeylerine etkisi var mıdır?
2. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf, aktif olarak spor yapma, anne baba evlilik durumları ve doğum yerleri değişkeni açısından akran zorbalığına maruz kalma ve öz güven düzeylerinde farklılık var mıdır?

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kilis il Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaöğretim okullarında okuyan öğrenciler oluştururken örneklemi ise Kilis ilinde bulunan özel ve devlet okulları oluşturmuştur. Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubu basit rastgele yöntemle belirlenmiştir. Çalışmadaki örneklem sayısını belirlemek için G*Power v3.1.9.7 paket programı kullanılmıştır. Çalışma için gerekli örneklem büyüklüğünü belirlemek

için şu parametrelerle güç analizi yapılmıştır: anlamlılık düzeyi (sig.level) = ,05, Cohen'in d etki büyüklüğü = ,50 ve güç = ,80 Nicel araştırma yöntem ve teknikleri arasında gönüllülük esasına dayalı betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmanın bağımsız değişkenleri hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formunda öğrencilerin cinsiyeti, öğrenim gördükleri sınıfları, aktif olarak spor yapıp yapmadıkları, anne ve baba evlilik durumları ve doğum yerleri ile ilgili sorular yer almaktadır.

2.2.2. Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği

Mynard ve Joseph (2000) tarafından geliştirilen ölçek esas alınarak Gültekin ve Sayıl (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Orijinal ölçekte 16 madde bulunmakta olup, bu ölçekte alınabilecek en yüksek puan 32, en düşük puan ise 0'dır. Gültekin ve Sayıl (2005) tarafından yapılan Türk çocuk ve ergenler için geliştirme çalışması sonucunda ölçek 27 maddeden oluşan son halini almıştır. Araştırmamızda, ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ,905 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Öz-Güven Ölçeği

Ölçek Akın (2007) tarafından geliştirilmiş ve 5'li Likert tipindedir. Ölçek, iç öz güven ve dış öz güven olmak üzere iki alt boyuttan oluşmakta olup, toplamda 33 madde içermektedir. İç öz güven, 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları, ölçeğin bütünü için ,83, iç öz güven alt ölçeği için ,83 ve dış öz güven alt ölçeği için ,85 olarak bulunmuştur. Araştırmamızda, Öz-Güven Ölçeği'nin iç tutarlılık katsayıları, ölçeğin bütünü için ,93, iç öz güven alt ölçeği için ,88 ve dış öz güven alt ölçeği için ,89 olarak bulunmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler IBM SPSS 23.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro Wilk normallik testinden yararlanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, çarpıklık ve basıklık değerleri (± 1 arasında) ile tek değişkenli normallik dağılımı incelendi. İkili grupların incelenmesinde Independent T test kullanılırken, ikiden fazla olan grupların puanlarının karşılaştırılmasında One Way ANOVA farklılığın kaynağının belirlenmesinde Bonferroni testi kullanılmıştır. Akran Zorbalığına Maruz Kalma Ölçeği ve

Öz-Güven Ölçeği puanları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson Korelasyon analizinden

yararlanılmıştır. Kullanılan analizlerde anlamlılık düzeyi $p<,05$ olarak belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdelik Dağılımlar

Değişken	Alt Değişken	f	%
Cinsiyet	Kadın	53	44,50
	Erkek	66	55,50
Sınıf	6. Sınıf	39	32,80
	7. Sınıf	25	21,00
	8. Sınıf	55	46,20
Spor Yapma Durumu	Evet	59	49,60
	Hayır	60	50,40
Anne Baba Durumu	Birlikte	115	96,60
	Ayrı	4	3,40
Okul Türü	Özel Okul	57	47,90
	Devlet Okulu	62	52,10

Tablo 1’de katılımcılara yönelik bilgilere yer verilmiştir. Katılımcıların çoğunun Erkek (%55,50) olduğu, sınıf değişkeni açısından katılımcıların çoğunluğunun 8. Sınıf (%46,20) öğrencileri olduğu

görülmektedir. Katılımcıların çoğu anne baba durumunu birlikte (%96,60) olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %52,10’u okul türü olarak devlet okulunda öğrenim gördüğünü belirtmiştir.

Tablo 2

Öz Güven Düzeyleri ve Akran Zorbalığı ile İlgili Korelasyon Analiz Sonuçları

		1	2	3
İç Öz Güven (1)	r	-		
	p			
Dış Öz Güven (2)	r	,83**		
	p	,00		
Akran Zorbalığı (3)	r	-,34**	-,39**	
	p	,00	,00	-

** $p<,01$

Öz güven düzeyi ile akran zorbalığı arasındaki ilişki incelendiğinde, Tablo 2’deki korelasyon kat sayıları bulunmuştur. Tablo 2’deki verilere göre, iç öz güven ve

dış öz güven alt boyutları ile akran zorbalığı arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<,01$).

Tablo 3

Öz Güven Düzeyleri ve Akran Zorbalığı Puanlarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Independent T Test Analizi

T Testi						
Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t	p
İç Öz Güven	Kadın	53	3,85	,70	-,98	,33
	Erkek	66	3,98	,65		
Dış Öz Güven	Kadın	53	3,88	,77	-,71	,48
	Erkek	66	3,98	,71		
Akran Zorbalığı	Kadın	53	,43	,37	-1,27	,21
	Erkek	66	,52	,39		

$p<,05$

Tablo 3’de katılımcıların cinsiyet değişkeni ile akran zorbalığı ve öz güven düzeyi alt boyutları arasında

istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>,05$).

Tablo 4

Öz Güven Düzeyleri ve Akran Zorbalığı Puanlarının Spor Yapma Durumu Değişkeni Açısından Independent T Test Analizi

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	T Testi	
					t	p
İç Öz Güven	Evet	59	4,17	,54	4,05	,00
	Hayır	60	3,67	,77		
Dış Öz Güven	Evet	59	4,12	,56	2,82	,07
	Hayır	60	3,75	,84		
Akran Zorbalığı	Evet	59	,45	,34	-,92	,36
	Hayır	60	,51	,42		

p<,05

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların spor yapma durumu değişkenlerine göre akran zorbalığı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmazken (p>,05),

öz güven düzeyleri alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p<,05).

Tablo 5

Öz Güven Düzeyleri ve Akran Zorbalığı Puanlarının Anne Baba Durumu Değişkeni Açısından Independent T Test Analizi

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	T Testi	
					t	p
İç Öz Güven	Birlikte	115	3,92	,72	,29	,77
	Ayrı	4	3,82	,56		
Dış Öz Güven	Birlikte	115	3,92	,74	-1,12	,27
	Ayrı	4	4,34	,41		
Akran Zorbalığı	Birlikte	115	,47	,38	-1,57	,12
	Ayrı	4	,77	,41		

p<,05

Tablo 5’de katılımcıların anne baba durumu değişkeni ile akran zorbalığı ve öz güven düzeyi alt

boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir (p>,05).

Tablo 6

Öz Güven Düzeyleri ve Akran Zorbalığı Puanlarının Okul Türü Değişkeni Açısından Independent T Test Analizi.

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	t Testi	
					t	p
İç Öz Güven	Özel	57	4,12	,62	3,00	,00
	Devlet	62	3,74	,75		
Dış Öz Güven	Özel	57	4,20	,57	3,99	,00
	Devlet	62	3,69	,79		
Akran Zorbalığı	Özel	57	,42	,31	-1,68	,10
	Devlet	62	,54	,43		

p<,05

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların okul türü değişkenlerine göre akran zorbalığı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmazken (p>,05), öz güven

düzeyleri alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir (p<,05).

Tablo 7

Öz Güven Düzeyleri ve Akran Zorbalığı Puanlarının Sınıf Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	Gruplar	n	$\bar{x}$	ss	F	P	Fark
İç Öz Güven	6. Sınıf (1)	39	3,44	,77	16,90	,00	2-1, 2-3
	7. Sınıf (2)	25	4,24	,43			
	8. Sınıf (3)	55	4,11	,60			
Dış Öz Güven	6. Sınıf (1)	39	3,43	,79	18,61	,00	2-1, 2-3
	7. Sınıf (2)	25	4,35	,54			
	8. Sınıf (3)	55	4,10	,58			
Akran Zorbalığı	6. Sınıf (1)	39	,62	,45	4,45	,01	2-1, 2-3

7. Sınıf (2)	25	,36	,30
8. Sınıf (3)	55	,44	,34

$p<,05$

Tablo 7’de katılımcıların sınıf değişkeni ile akran zorbalığı ve öz güven düzeyi alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir ($p<,05$).

4. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulguların sonuçlarını konuyla ilgili literatürdeki diğer araştırma sonuçları ile karşılaştırılması yapılacaktır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öz güven düzeyleri ile akran zorbalığı ölçeği puanlarının cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde; ölçek alt boyutlarının tamamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ($p>,05$). Elde edilen bu sonucun cinsiyet rolleri ile alakalı olabileceği düşünülmektedir. Bilhassa kız çocukları daha uysal erkek çocukların daha hareketli ve akran zorbalığına yatkın olması beklenmekteyken araştırma sonucunda herhangi bir farklılık görülmemiştir. Çakır (2022), tarafından yapılan çalışma sonucuna göre cinsiyet değişkenine göre, erkeklerin ortalaması kadınların ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Başka bir araştırma sonucuna göre, kız öğrencilerin sözel zorbalık davranışının erkek öğrencilere göre daha çok olduğu tespit edildiği görülmüştür (Burnukara & Uçanok, 2012). Tura (2008), ortaokullarda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla akran zorbalığına maruz kaldığı sonucuna ulaşmıştır. Gültekin (2003)’in çalışmasında ise cinsiyetler arasında akran zorbalığı arasından fark saptanmadığı görülmüştür. Yılmaz ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışma sonucuna göre, cinsiyetlere göre istatistiksel olarak kadın ve erkek sporcular arasında liderlik davranışlarındaki "Anlayış Gösterme" boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edildiği görülmüştür. Bu farklılık, kadınların lehine anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Perkins ve Montford (2005) yaptıkları çalışmada, erkeklerin kızlara göre daha fazla zorbalık davranışları gösterdiklerini tespit etmişlerdir. Dölek (2002) yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre fiziksel zorbalık davranışını daha sık gösterdikleri sonucuna varmıştır. Literatürü incelediğimizde çalışmamızın sonucuna paralel sonuçlar olmasının yanında çalışmamızın sonucunu desteklemeyen sonuçlarında var olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öz güven düzeyleri ile akran zorbalığı ölçeği puanlarının sınıf değişkeni açısından incelendiğinde; ölçek alt

boyutlarının tamamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmüştür ($p<,05$). Çakır (2022), tarafından yapılan çalışma sonucuna göre, 8. sınıf öğrencilerinin ortalamasının 5. sınıf öğrencilerinin ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Ergenlik döneminde kimlik arayışında olan çocukların kendi güç ve kabiliyetinin de farkına varmasıyla birlikte saldırgan davranışları göstermelerine neden olduğu düşünülebilir. Olweus (2005) çalışmasında öğrenim gördükleri sınıf düzeyi arttıkça, zorbalık davranışlarının da artmakta olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Chapell ve ark. (2006) sınıf düzeyi arttıkça kurban olma durumunun azaldığı zorba olmanın arttığını bildirmişlerdir. Açıkgoz (2018) çalışmasında sınıf seviyesi ile zorbalık davranışlarını gösterme eğiliminin arttığını belirtmiştir. Pilin (2010) tarafından yapılan çalışmada ise sınıf düzeyi ile zorbalık davranışları arasında bir ilişki olmadığı sonucuna varmıştır. Greef (2004) yaptığı çalışmada öğrencilerin sınıf seviyesi arttıkça zorbalık düzeylerinin azaldığını ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öz güven düzeyleri ile akran zorbalığı ölçeği puanlarının spor yapma durumu değişkeni açısından incelendiğinde; akran zorbalığı açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>,05$), öz güven ölçeği alt boyutlarında spor yapanlar lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($p<,05$). Bunun nedeni olarak spor yapan bireylerde kazanma hirsının fazla olması, rekabet ortamında kendine güven duygusunu yaşaması ve kazanma duygusunu yaşaması olarak gösterilebilir. Yapılan araştırma sonucuna göre lisanslı sporcu olma değişkenine göre, sporcu lisansı olan katılımcıların akran zorbalığı puanlarının daha yüksek olduğu ve lisanslı sporcular lehine olduğu istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (Çakır, 2022).

Araştırmaya katılan öğrencilerin öz güven düzeyleri ile akran zorbalığı ölçeği puanlarının anne baba durumu değişkeni açısından incelendiğinde; ölçek alt boyutlarının tamamında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir ($p>,05$). Yen ve ark. (2013) zorbalığa maruz kalan öğrencilerin sosyal ilişkilerinin zayıfladığını hatta ileriki yaşamında sosyal fobi oluşabileceğini belirtmektedir. Bayraktar (2007) ebeveyn-akran ilişkileri üzerine yapmış olduğu çalışmaya göre güvenli anne babaya sahip ve akran ilişkilerine sahip olan ergenlerin olumlu gelişimler sergilediğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin öz güven düzeyleri ile akran zorbalığı ölçeği puanlarının okul türü değişkeni açısından incelendiğinde; akran zorbalığı açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken ($p>.05$), öz güven ölçeği alt boyutlarında özel okula giden öğrenciler lehine anlamlı farklılık görülmüştür ($p<.05$). Çakır (2022), tarafından yapılan çalışma sonucuna göre akran zorbalığı belirleme ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar incelendiğinde; katılımcıların akran zorbalığı toplam puanlarının okul türü değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Çolak (2020) tarafından yapılan çalışmanın bulguları da akran zorbalığının öğrencinin okuduğu okul türüne bağımlı olmadığını tespit etmiştir. Sonuçlar ayrıca en az kurban olan ve en az zorbalık yapan grubun ise Anadolu Lisesi öğrencileri olduğu görülmektedir.

Son olarak araştırmada öz güven düzeyi alt boyutları ve akran zorbalığı puanlarına ilişkin Pearson-Korelasyon Testi sonuçlarına bakıldığında; katılımcıların öz güven alt boyutu toplam puanları ile akran zorbalığı puanı arasında negatif yönde istatistiksel olarak anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar öz güven düzeyleri yükseldikçe akran zorbalığına maruz kalma eğiliminin azaldığı şeklinde yorumlanabilir. Cinsiyet ve anne baba durumu değişkenlerine göre öz güven alt boyutları ile akran zorbalığı toplam puanlarında anlamlı bir farklılık bulunmazken spor yapma durumu ve okul türü değişkeni açısından öz güven alt boyutlarında, sınıf değişkeni açısından öz güven alt boyutları ile akran zorbalığı alt boyutlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda öz güven ve akran zorbalığı davranışlarının çalışmaya eklenmeyen farklı değişkenler ile ilişkisine bakılacak araştırmalar yapılabilir. Akran zorbalığı ile ilgili yapılan çalışmalara daha fazla yer verilmeli okul türlerinin her kademesinde araştırmalar yapılmalıdır. Daha geniş ve farklı örneklem grubu ile başka değişkenlerin incelenmesi sağlanabilir. Okullarda veli ve öğrencilere akran zorbalığı ile ilgili seminer, kurs ve eğitimler verilmesi önerilebilir. Özel okul ve devlet okullarında eğitim gören öğrencilerin akran zorbalığına uğrama düzeyleri farklı değişkenlerle incelenebilir.

5. KAYNAKLAR

Açıkgöz, C. (2018). *Ortaokula devam eden öğrencilerde akran zorbalığına neden olan etkenlerin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Akagündüz, N. (2006). *İnsan yaşamında özgüven kavramı*. Ümraniye Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Yayınları, Sayı:1.
- Akandere, M., Baştuğ, G., & Güler, E. D. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılmanın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 59-68. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bsd/issue/53581/713988>
- Akın, A. (2007). Öz-Güven Ölçeği'nin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 167-176. <https://dergipark.org.tr/en/pub/aibuefd/issue/1494/18075>
- Arslan, A., Doğanay, H., Kırık, A. M., & Çetinkaya, A. (2015). Lise öğrencilerinde spor yapma ve özgüven ilişkisi. *SSTB International Refereed Academic Journal of Sports, Health & Medical Sciences*, 17. <https://doi.org/10.17363/SSTB.20151714050>
- Ayas, T., Pişkin, M. (2011). Lise öğrencileri arasındaki zorbalık olaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü bakımından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 550-568. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ilkonline/issue/8592/106821>
- Aydoğan, Y. ve ark. (2015). Okul öncesi dönem çocuklarının spora ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 3(4), 595-607. <https://doi.org/10.14486/IJSCS441>
- Bayraktar, F. (2007). Olumlu ergen gelişiminde ebeveyn/akran ilişkilerinin önemi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 14(3), 157-166. <https://www.cogepderg.com/pdf/65bdf192-201e-4bb0-813a-d69339a28cf1/articles/30266/cogepderg-14-157-En.pdf>
- Burnukara, P., Uçanok, Z. (2012). Okul ortamı ve sanal ortamda meydana gelen akran zorbalığı ne ölçüde örtüşüyor?, *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(69), 81-100. <https://psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd1300443320120000m000084.pdf>
- Chapell, M. S., Hasselman, S. L., Kitchin, T., & Lomon, S. N. (2006). Bullying in elementary school, high school, and college. *Adolescence*, 41(164), 633. <https://search.proquest.com/openview/dd945e701cd62df0ce25e6acfb5678c8/1?pg-origsite=gscholar&cbl=41539>
- Çakır, B. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin dijital oyun bağımlılığı, akran zorbalığı ve spor menlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Ağrı ili örneği)* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi.
- Çankaya, İ. (2011). İlköğretimde akran zorbalığı. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 81-92. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16693/173508>
- Çolak, R. (2020). *Ortaokul öğrencilerinde akran zorbalığının demografik değişkenlere göre yordanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Dölek, N. (2002). *Öğrencilerde zorbaca davranışların araştırılması ve bir önleyici program modeli* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Marmara Üniversitesi.

- Greeff, P. (2004). *The nature and prevalence of bullying during the intermediate school phase* [Unpublished master's thesis]. University of the Free State.
- Gültekin, Z. (2003). *Akran zorbalığını belirleme ölçeği geliştirme çalışması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Gültekin, Z., Sayıl, M. (2005). Akran Zorbalığını Belirleme Ölçeği geliştirme çalışması. *Türk psikoloji Yazıları*, 8(15), 47–61. <https://psycnet.apa.org/record/2006-04308-005>
- Gürsel, N. (2019). Öğrencilerin zorbalık davranışı eğilimlerinin spora katılım açısından incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 23-40. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.474659>
- Humphreys, T. (1999). *Çocuk eğitiminin anahtarı: Özgüven*. (Çev: T. Anapa). Epsilon Yayıncılık.
- Kazancı, F., & İlci, B. H. (2018). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde spor yapma durumlarına göre atılganlık ve akran zorbalığı özelliklerinin incelenmesi, Bitlis ili örneği. *Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi*, 1(1), 25-30. <https://doi.org/10.36415/dagcilik.481567>
- Olweus, D. (2005) *Bullying at school. What we know and what we can do*. Blackwell Publishing Ltd.
- Perkins, H. J., & Montford, C. R. (2005). The impact of violence on adolescents in schools: a case study on the role of school-based health centers. *Nursing Clinics*, 40(4), 671-679. <https://doi.org/10.1016/j.cnur.2005.07.004>
- Sıyez, D. (2011). Akran zorbalığı gruplarında empatik eğilim. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 23-43. <https://dergipark.org.tr/en/pub/inuefd/issue/8699/108637>
- Soner, O. (2000). Aile uyumu, öğrenci özgüveni ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 249-260. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruaebed/issue/381/2393>
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlaki ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093. <http://www.ajindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423913169.pdf>
- Tura, (2008). *Akran zorbalığına maruz kalmayı yordayan özellikler* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yen, C. F., Huang, M. F., Kim, Y. S., Wang, P. W., Tang, T. C., Yeh, Y. C., ... & Yang, P. (2013). Association between types of involvement in school bullying and different dimensions of anxiety symptoms and the moderating effects of age and gender in Taiwanese adolescents. *Child Abuse & Neglect*, 37(4), 263-272. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.01.004>
- Yılmaz, T. (2023). Football fanaticism levels of Turkish university students in terms of sports literacy and different variables. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 11(4), 318-324. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.11n.4p.318>
- Yılmaz, T., Öztürk, H., Alıncak, F. (2015). Sportif rekreasyon faaliyetlerine katılan lise öğrencilerinin liderlik davranışının anlayış boyutunda incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(9), 50-57. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bsd/issue/53518/712608>